

Przedpłata
wraz
z przesłką
pocztową
na 1874 r.
wynosi
4 zł. a. w.

ZWIĄZEK.

REDAKCJA
i
Administracja
we Lwowie
przy ulicy
Akademickiej
1. 5.

Pismo tygodniowe

poświęcone sprawom stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych
wychodzi co sobotę w objętości pół arkusza.

Nr. 25.

Sobota dnia 8. sierpnia 1874.

I. rocznik.

Treść: Projekt regulaminu dla Stowarzyszeń zaliczkowych (C. d.) -- Ruch stowarzyszeń. — Rozmaitości.

Projekt Regulaminu dla stowarzyszeń zaliczkowych.

(Ciąg dal.)

16. Przez przyjęcie niniejszej książeczki wkładkowej, wkladający poddaje się pod względem wkładek do kasy poczynionych powyższym warunkom.

W . . . . . dnia . . . . . 187 .

Towarzystwo zaliczkowe w . . . . .
stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką.

A. B.	C. D.	E. F.
dyrektor.	kasjer.	kontrolor.

§. 21. Format książeczki Oszczędn. jest następujący:

1. stronnica mieścić będzie numer książeczki oraz imię i nazwisko wkladającego;

2. i 3. stronnica zawierać będzie regulamin wkładek w §. 20. regulaminu niniejszego przytoczony;

Następnie 4 i 5; 6 i 7; 8 i 9 stronnice zawierać będą kolumny według poniższego wzoru (patrz Nr. 14. „Związku“); na ostatniej stronicy 10. umieszczoną będzie tabelka procentowa.

Rachunkowość.

§. 22. Księgi, jakie Dyrekcja prowadzić będzie, są następujące:

1. spis członków,
2. księga kasy,
3. „ likwidacyjna,
4. księga główna,
5. „ udziałów członków,
6. „ wkładek na rachunek bieżący,
7. „ pożyczek.

§. 23. Oprócz powyższych ksiąg używane będą podręczniki:

- a) terminarz do księgi pożyczek,
- b) „ „ „ wkładek na rachunek bieżący,

- c) wykazy umorzenia,
- d) arkusze kredytowe,
- e) asygnataryusz,
- f) protokół wchodzących i wychodzących pism,
- g) indexa do ksiąg: spisu członków i księgi udziałów, księgi wkładek na rachunek bieżący i księgi pożyczek,
- h) filura doręczeń.

§. 24. Spis członków według §. 12. lit. c. regulaminu utrzymuje kontrolor stosownie do przepisu §. 14. ustawy z d. 9/4 1873. i §. . . . . statutu. Księga ta według załącznika A) *) będzie miała następujące kolumny:

- a) Nr. bieżący,
- b) imię i nazwisko,
- c) stan lub zatrudnienie,
- d) miejsce zamieszkania,
- e) datę przystąpienia,
- f) wysokość subskrybowanego udziału lub ilość tychże
- g) datę wypowiedzenia,
- h) datę wystąpienia.

§. 25. Osoba zgłaszająca się o przyjęcie podpisze deklaracją przystąpienia według załącznika B).

Na deklaracji tej dyrekcja uwidoczni swą uchwałę. W razie przyjęcia, w chwili uiszczenia wpisowego, deklaracja zaopatrzoną będzie bieżącym nrem spisu członków — i złożoną do facykułu także zaopatrzonego liczbą.

Facykuł ten obejmować będzie wszelkie akta odnoszące się do tego członka.

§. 26. Księga kasy i księga likwidacyjna prowadzoną będzie według wzoru C). — mianowicie pierwszą prowadzi kasjer, drugą kontrolor.

Członek wchodzący w stosunek jakikolwiek z kasą towarzystwa udaje się przedewszystkiem do kontrolora. Tenże wpisuje wpłatę lub wypłatę do księgi likwidacyjnej, i uwidacznia to w dotyczącej książeczce udziałowej, wkładek na rachunek bieżący lub wykazie umorzenia,

*) Wszelkie wzory, o jakich poniżej wspominamy, podajemy w osobnym dodatku.

sygnując je a równocześnie wypełnia asygnatę według wzoru D), lub E) i podaje kasjerowi.

Kasjer porównawszy asygnatę z dotyczącym dokumentem, wpisuje kwoty do księgi kasowej, a wypłaciwszy należność lub ją pobrawszy, zaopatrzy asygnatę liczbą artykułu kasowego, dokument (książeczkę lub wykaz) sygnuje i doręczy partji, asygnatę zaś odseła do wpisania w odpowiednie księgi do buchalterji.

§. 27. Księga główna według wzoru F). Wpisywać się do niej będą sumarycznie miesięczne ogólne sumy przychodu i rozchodu według odpowiednich rubryk — i w niej uwidaczniać się będzie roczne zamknięcie rachunków.

§. 28. Księga udziałów według wzoru G).

W księdze udziałów otrzyma każdy członek jedną paginę, noszącą numer tenże sam, jaki członek otrzymał w spisie członków. Na tym rachunku zapisywać się będą wszelkie wpłaty na udziały, jakoteż wszelkie dane o udziale.

§. 29. Księga wkładek na rachunek bieżący według wzoru H).

Każdy stojący w stosunku do stowarzyszenia jako wierzyciel, czy to osoba wkładająca drobne swe oszczędności, czy instytucja, w której towarzystwo czerpie kredyt, otrzyma folium, na którym uwidacznianym będzie każdorazowy stan wkładek oszczędności wnoszonych — a względnie długów towarzystwa w inny sposób zaciąganych.

§. 30. Księga pożyczek według wzoru J). — Zapisywać się w niej będą w chronologicznym porządku wszelkie udzielane pożyczki, z tychże uiszczaniem, w miarę spłaty takowych.

§. 31. Obok tej księgi prowadzonym będzie, jako uzupełnienie do niej, terminarz według wzoru K). w którym uwidaczniać się będą należności pożyczkowe według dni zapadłości.

Również i wykazy umorzenia według wzoru L) dla uwidoczniania członkom spłacanych rat. Wykazy umorzenia mieszczą te same zapisy co i księga obligów. a przeto też służyć może dłużnikowi do kontroli rzetelności zapisów towarzystwa.

§. 32. Dla łatwiejszej ewidencji i wnikania w każdorazowy stan interesów prowadzić będzie kasjer wedle §. 11. lit. f. regulaminu arkusze kredytowe według wzoru M), — w które zapisywać będzie na arkusz dla każdego członka osobny, oznaczony jego nazwiskiem, wszelkiego rodzaju obciążenia jego kredytu bądź to pożyczką bądź to poręką.

(D. n.)

Ruch Stowarzyszeń.

— C. k. Sąd krajowy jako handlowy w Krakowie uchwała z dnia 24. lipca 1874. l. 21.256. wpisał do rejestru Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych firmę: „**Towarzystwo wzajemnego kredytu**, zarejestrowane Stowarzyszenie z ograniczoną odpowiedzialnością.

— **Towarzystwa zaliczkowego w Sanoku**, Stowarzyszenie z nieograniczoną poręką bilans za 1873 rok Rachunek strat i zysków. Przychód 1) Dochód z procentów na 1873 r. 3299 zł. 32 ct.; — 2) Zwrot portorium, za druki i koszta prawne 90 zł. 89 ct.; — razem 3.390 zł. 21 ct.

Rozchód 1) Procenta wypłacone 2.010 zł. 02 ct.; — 2) Kszota administracji i koszta prawne 683 zł. 35 ct.; — Saldo zysk 696 zł. 84 ct.; razem 3.390 zł. 21 ct.

Bilans. I. Stan czynny: 1) Stan pożyczek udzielonych 29.971 zł. 52 ct.; — 2) zapas gotówki 868 zł. 32 ct.; — 3) wartość urządzenia 493 zł. 21½ ct.; — 4) Koszta prawne zaległe 69 zł. 75 ct.; — razem 31.402 zł. 80½ ct.

II. Stan bierny: 1) Stan udziałów 3.694 zł. 06 ct.; — 2) Wkłady na rachunek bieżący 25.666 zł. 56½ ct.; — Fundusz rezerwowy 309 zł. 09 ct.; — 4) Zysk za 1873 r. 696 zł. 84 ct.; — razem 31402 zł. 80½ ct.

Z otrzymanych zysków wypłacono 10% od udziałów tytułem dywidendy.

Jakkolwiek nie możemy nie uznawać pomyślnego rozwoju Stowarzyszenia tego, jak i również oględności i z jaką Dyrekcja postępowała wśród zeszłorocznego krachu, to jednak nie możemy dość usilnie zalecać zarządowi starania o szybsze zwiększanie kapitałów własnych towarzystwa.

Według bilansu za 1873 r. bowiem t. j. po 2 latach istnienia, stowarzyszenie posiada tylko 3.694 zł. zaapłaconych na udziały 555 członków i fundusz rezerwowy 309 zł. a. w. Przy tak małym kapitale własnym bilans wykazuje 25.667 zł. obcych, czy to pożyczonych u innych instytucji, czyli też ściągniętych jako wkłady oszczędności. Jestto stosunek tak rażący, że mimowolnie ogarnia obawa, aby jakie wiatry niepomyślne nie narażyły Stowarzyszenia na niebezpieczeństwo.

Obok tej uwagi, której nie stosujemy wyłącznie do Towarzystwa zaliczkowego w Sanoku, posiadającego zresztą bardzo dobrą administrację, ale do wielu innych u których i stosunek kapitału własnego do obcego jest gorszy, i administracja nie szczególna.

Co do samego ułożenia bilansu mamy również niejedno zauważyć, a uwagi te stosujemy również do wielu innych naszych stowarzyszeń zaliczkowych.

Zasady rachunkowości wymagają, aby księgi zamknąć ostatecznie oddzielnym rachunkiem strat i zysków i rachunkiem bilansu. Wiele zaś z naszych stowarzyszeń połączyło dwa te oddzielne rachunki w jeden.

Nie zwykliśmy przypisywać wiele wagi do formy, zwłaszcza, jeśliby dla formy miała stracić rzecz, którą przedstawić pragniemy. W tym wypadku jednak, zestawiając oddzielnie rachunek strat i zysków, a oddzielnie rachunek bilansu, rzecz sama nie tylko nic nie traci, ale przeciwnie zyskuje na jasności. Jest to uwaga odnosząca się do formy, do uczynienia której powoduje nami naruszenie samej rzeczy.

Zadaniem rachunku strat i zysków jest przyjęcie z księgi głównej i balansowanie takich rachunków, które rozstrzygają o właściwym dochodzie lub rozchodzie, czyli rozstrzygają o zysku lub stracie. Rachunek strat i zysków przeto przyjmuje Saldo rachunku procentów na stronę „ma“ a Saldo rachunku kosztów administracji na stronę „winien“, nie mniej od rachunku założenia i mobilii pewien procent za zużycie. Jeśli stowarzyszenie prowadziło inne działy czynności n. p. kupno i sprzedaż papierów, to wyniki tych czynności również powinny wejść w rachunek strat i zysków, a mianowicie jeśli to jest strata wskutekniżenia kursu, na stronę „winien“, jeśli zaś zysk wskutek nadwyżki kursu, na stronę „ma.“ Saldo tak ułożonego rachunku wykaże ostatecznie zysk lub stratę, który to wynik przeniesionym będzie do rachunku bilansu.

Zadaniem bilansu jest wykazać stan majątku czynny i bierny i ewentualny zysk lub stratę.

Cóż w naszych stowarzyszeniach należy do stanu czynnego, a co do biernego? Niewątpliwie do pierwszego należy wszystko to, co stowarzyszenie ma, lub się jemu należy, a więc: gotówką kasy z dniem zamknięcia rachunków, pożyczki udzielone członkom, procenta od takich niepobrań, mobilia itp. Do stanu biernego zaś należy to, co stowarzyszenie komukolwiek czy to osobie rzeczywistej czy fikcyjnej z dniem zamknięcia rachunków winno, lub ewentualnie w razie zlikwidowania wypłacić byłoby obowiązaniem, a mianowicie: udziały członków, fundusz rezerwowy, pożyczki wszelkiego rodzaju na rzecz stowarzyszenia zaciągane, jak również i procenta pobrane od pożyczek udzielonych, za czas przypadający już na przyszły okres rachunkowy. Wynikłość z porównania stanu czynnego i biernego równać się powinna saldu rachunku strat i zysków.

Cóż zaś czynią zazwyczaj stowarzyszenia, które łączą rachunek strat i zysków z rachunkiem bilansu. Oto zamiast skoncentrować w nim ostateczne rezultaty wszyst-

kich rachunków, a tem samem wykazać rzeczywisty stan czynny i bierny stowarzyszenia, pomijają wykazania takich pozycji, które wprawdzie nie wpływają na zysk lub stratę, których opuszczenie jednak czyni ujmę w wykazaniu stanu majątkowego.

Do takich pozycji należą najczęściej „procenta na rok przyszły zgóry pobrane“ jakoteż procenta na rok zgóry wypłacone,“ jak również i „zaległe procenta.“

Wracając specjalnie do bilansu Towarzystwa zaliczkowego w Sanoku. wytknąć musimy: 1. Potrącenie 10% od wartości urządzenia towarzystwa w kwocie 55 złr uczyniono po za rachunkiem strat i zysków, a wzmianka o tem jest tylko adnotacją, nie wchodzącą w żaden rachunek. 2. Procent zgóry za 1874. pobrany w kwocie 1.057 zł. 92 ct., który jest długiem towarzystwa do obrotu r. 1874, jest w bilansie pominięty. Wiadomość, iż podobny procent był pobranym, możemy powziąć również tylko adnotacji; toż samo odnosi się do procentu z góry za 1874 wypłaconego w kwocie 26 złr. 67 ct., który jest należnością czynną bilansu od obrotu 1874. — 3. Procenta zaległe, a mianowicie zwłoki, nie są wcale wykazane, a trudno, zdaje nam się, przypuścić, aby wszyscy tak punktualnie płacili, iż z dniem zamknięcia rachunków wszelkie należności czynne są uiszczone.

Nie mamy potrzebnych dat pod ręką, przekonani jednak jesteśmy, iż przez zestawienie bilansu w sposób jaki wskazujemy, doszlibyśmy do nieco odmiennego rezultatu, aniżeli go ogłoszony bilans wykazuje. By jednak umozębnić w przyszłości unikanie podobnych usterek, umieścimy w rozpoczętych przez nas uwagach „Rachunkowość u stowarzyszeń zaliczkowych“ osobny ustęp o zamknięciu rachunków i sporządzaniu bilansów — a rzeczą powstającego „Związku stowarzyszeń“ będzie przeprowadzić ile możności jednakowy sposób prowadzenia ksiąg u wszystkich stowarzyszeń. *Z. M.*

— O polskim Towarzystwie zaliczkowym w Cieszynie, które wskutek uchwały walnego Zebrania z dnia 30. maja 1874 przyjęło firmę: „Towarzystwo oszczędności i zaliczek w Cieszynie“ stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką,“ uchwałą cieszyńskiego c. k. sądu obwodowego jako handlowego z d. 16. czerwca b. r. do l. 7657 wpisaną do rejestru stowarzyszeń, otrzymaliśmy wiadomości, które poniżej umieszczamy.

Towarzystwo otworzyło biuro d. 22. listopada r. z. Od dnia tego do 22. lipca br., tj. w ciągu 8 miesięcy swego działania, osiągnęło następujące rezultaty:

Członków z dniem 22. lipca br. liczyło 200 z deklarowanemi udziałami 8.440 złr.

Obrót kasy był następujący:

I. Przychód.

1. Udziały członków	1.953 zł. 23 ct.
2. Wkładki na rachunek bieżący	4.717 zł. 60 ct.
3. Pożyczki zaciągnięte na weksle	9.082 zł. — ct.
4. Procenta od udzielanych pożyczek	892 zł. 03 ct.
5. Zwrot pożyczek	3.115 zł. 92 ct.
6. Fundusz rezerw. z wstępn. człon.	201 zł. — ct.
7. Za stęple do wexli	10 zł. 26 ct.
8. Zwrócone koszta admin. i koresp.	75 ct.

Razem 19,972 zł 79 ct.

Rozchód:

1. Wyłacony jeden udział	1 zł. — ct.
2. Zwrot wkładek na rachunek bieżący	2,036 zł. 19 ct.
3. Pożyczki udzielone na 112 weksli	16,896 zł. — ct.
4. Fundusz rezerwowy ulokowany w Bazarze cieszyńskim na rach. bież.	200 zł. — ct.
5. Procenta od wkładek na rach. bież. i pożyczek zwróconych przed termin.	15 zł. 47 ct.
6. Koszta założenia i ruchomości	469 zł. 81 ct.
7. Na stęple do weksli	27 zł. 87 ct.
8. Na zwrotne koszta korespondencji	10 ct.
9. Koszta administracyjne	122 zł. 97 ct.

Razem 19,768 zł. 41 ct.

Ogół zatem przychodu wynosił po d. 22/7 1874.	19,972 zł. 79 ct.
Ogół rozchodu	19,768 zł. 41 ct.
Gotówka kasy z dniem 22/7 1874	204 zł. 38 ct.
Suma więc obr. kas. do d. 22/7 1874 była	39,945 zł. 58 ct.

Bilans surowy z d. 22 lipca 1874 r.

I. Stan czynny.

a) Gotówka kasy z dniem 22/7 1874	204 zł. 38 ct.
b) Pożyczki niezwrócone	13,779 zł. 08 ct.
c) Koszta administracyi	122 zł. 32 ct.
d) Koszta założenia i ruchomości	469 zł. 81 ct.
e) W stęplach do weksli	17 zł. 61 ct.
f) Fundusz rezerwowy ulokowany w Bazarze cieszyńskim	200 zł. — ct.
Suma stanu czynnego	14,793 zł. 20 ct.

II. Stan bierny.

a) Udziały członków	1.952 zł. 23 zł.
b) Wkładki na rachunek bieżący	2 681 zł. 41 ct.
c) Pożyczki zaciągnięte na weksel	9.082 zł. — ct.
d) Procenta od udzielonych pożyczek	876 zł. 56 ct.
e) Fundusz rezerwowy	201 zł. — zł.
Suma stanu biernego	14.793 zł. 20 ct.

Stosunek kapitału własnego do obcego jak na młode stowarzyszenie jest wcale dobry, jak 1 : 5·5 — a staje się z każdym dniem korzystniejszym.

Stowarzyszenie to, pomyślny swój rozwój w 8-miesięcznym czasie osiągnięty, o ile wiemy, zawdzięcza w wielkiej części zasileniu go przez krakowskie Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń znaczniejszą pożyczką i gorliwym zabiegom dyrekcji, w skład której wchodzi pp. Filasiewicz Hilary, Folwarczny Andrzej i Lech Władysław Waclaw.

Rozmaitości.

— Neue freie Presse pisze: „Sprawa Stowarzyszeń zarobkowych, która w Austrii rozwija się wprawdzie powoli, ale bez przerwy, z utworzeniem Ogólnego **Związku Stowarzyszeń**, o czem w swoim czasie donosiliśmy, wstąpiła w nową fazę; skoncentrowanie sił umysłowych i materialnych, które dotychczas się dotąd na polu prac stowarzyszeń rozdrobniały, a częstokroć nawet przeciw sobie walczyły, każe oczekiwać, że rezultaty, jakie osiągnięto w Niemczech dzięki wyborniej a jednolitej organizacji, także i w Austrii osiągnięte będą, a tem samem nadadzą sprawie stowarzyszeń zarobkowych takie znaczenie, na jakie zasługuje tak pod względem gospodarczym jak i społecznym. Właśnie zaś dlatego, iż sobie życzymy, aby cel ten jak najprędzej był osiągniętym, widzimy się spowodowani, zwrócić uwagę na zjawisko, nad którem nie mogą nie zastanawiać się zwolennicy zdrowego rozwoju stowarzyszenia. Od pewnego czasu powstają stowarzyszenia, o których na pierwszy rzut oka domyślić można, iż zawiązanie dąży jedynie pod formą stowarzyszeń od rządu niezawisłych wszystkie te osiągnąć cele, do urzeczywistnienia których dotąd nadużywano spółek akcyjnych. Zajścia przy zawiązaniu, osoby biorące w nim udział, obszerny o programie obiecującym wszystko możliwe i niemożliwe statut, który się ogromnie różnie od statutu wzorowego a wypróbowanego, oto znamiona, które umożliwiają rozróżnienie tych pasożytów stowarzyszeń od owych związków, które niemają celów egoistycznych, ale realne i ogólnie pożyteczne. Uważamy przeto nie za jedno z mniej ważnych zadań ogólnego związku i patrona pracę dążącą do zdemaskowania takich stowarzyszeń. Przy usposobieniu ludu bowiem, przechodzącego łatwo z jednej ostateczności do drugiej, łatwo stać się może, że sprawa stowarzyszeń, dzisiaj zażywająca popularności, mogłaby się zdepopularyzować, gdyby doznało fiaska które ze stowarzyszeń opartych na podstawach nie realnych.“

Przytaczamy powyższy ustęp, gdyż po części i do naszych da się zastosować stosunków, jakkolwiek „szwindel“ u nas mniej niż tam jest widocznym.

A) Formularz spisu członków.

Nerbieżący	Imię i nazwisko	Stan lub zatrudnienie	Miejsce zamieszkania	Data przystąpienia	Wyso-kość u-działu	Data wypo-wiedzenia	Data wystą-pienia

B) Formularz deklaracji przystąpienia.

Liczba spisu członków . . . .

Przystępuję do Towarzystwa zaliczkowego w . . . . . stowarzyszenia zarejestrowanego z nieograniczoną poręką z udziałem . . . . zł. aw. poddaję i się wszelkim przepisom statutu uchwalonego na Ogólném Zgromadzeniu tego stowarzyszenia dnia . . . . ., a przyjętego do wiadomości e. k. sądu . . . . . jako handlowego w . . . . . uchwałą z d. . . . . l. . . . .

W . . . . . dnia . . . . . 187 .

Podpis . . . . .

Miejsce zamieszkania . . . . .

Stan lub zatrudnienie . . . . .

C) Formularz księgi kasy i księgi likwidacyjnej.

Artykuł	Wymienie-nie tytułu przychodu	Przy-chód c-gólny	Folio	Rozdział przychodu na pojedyncze rachunki																	
				Udziały człon-ków	Wkładki na rachu-nek bie-żący	Wie-rzyciele weksło-wi	Pożyczki na skry-pcie i we-ksła	Pożycz-ki na za-stawy	Pro-cent	Fun-dusz rezer-wowy	Koszta admi-nistra-cji										

Dla rozchodu także same kolumny, z odpowiednimi zmianami w nagłówkach.

L) Formularz wykazu umorzenia.

Wykaz umorzenia.

Nr. Obligacji _____

dla pana . . . . .
 na zł.a. w. . . . .
 za poręczeniem pan . . . . .

W . . . . . dnia . . . . . 187.

Towarzystwo zaliczkowe w . . . . .

Rata	przypada dnia	kwota	Zapłacona dnia	Procent za zwłokę	Razem	artykuł	Podpis odpierającego

M) Formularz arkusza kredytowego.

jako dłużnik

jako poręczyciel

Data	Warunki udzielonej pożyczki	Artykuł	Kwota pożyczki	Uiszczenie	Data	Warunki udzielonej pożyczki	Artykuł	Kwota pożyczki	Uiszczenie